

DOPUSZCZALNOŚĆ PRZELEWU WIERZYTELNOŚCI PRZYSŁUGUJĄCEJ WYKONAWCY ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO Z TYTUŁU WYNAGRODZENIA ZA ZREALIZOWANE DOSTAWY, USŁUGI LUB ROBOTY BUDOWLANE NA RZECZ PODWYKONAWCY

1. Wprowadzenie

Przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1605 ze zm.), zwanej dalej „ustawą Pzp” nie regulują instytucji przelewu wierzytelności. Na gruncie zamówień publicznych przelew wierzytelności może mieć miejsce na etapie realizacji zamówienia, w związku z czym dopuszczalność i ważność umowy przelewu wierzytelności winna być oceniana pod kątem wypełnienia przesłanek zawartych w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2023 r., poz. 1610 ze zm.), zwanej dalej „KC”.

W świetle art. 8 ust. 1 ustawy Pzp, do umów w sprawach zamówień publicznych stosuje się przepisy KC, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Stosownie do treści art. 509 § 1 KC, wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Przelew wierzytelności (cesja), będąc umową zawieraną przez dotychczasowego wierzyciela z osobą trzecią, na podstawie której osoba trzecia nabywa od wierzyciela przysługującą mu wierzytelność – prawo podmiotowe wierzyciela do żądania od dłużnika świadczenia – jest jedną z cywilnoprawnych instytucji prowadzących do zmiany wierzyciela.

Przedmiotem przelewu może być, co do zasady, każda wierzytelność. Właściwość zobowiązania wynikająca z umowy w sprawie zamówienia publicznego nie wyłącza zastosowania przelewu wierzytelności z tytułu wynagrodzenia przysługującego wykonawcy za zrealizowane dostawy, usługi lub roboty budowlane, gdyż w tym zakresie przelew nie prowadzi do zmiany istoty świadczenia czy też do udzielenia nowego zamówienia. W wyniku przelewu wierzytelności z ww. tytułu stosunek zobowiązaniowy nie ulega bowiem zmianie – zmienia się wyłącznie osoba uczestnicząca w nim po stronie wierzyciela¹.

2. Sposób w jaki dochodzi do przelewu wierzytelności przysługującej wykonawcy

Do przelewu wierzytelności dochodzi wskutek zawarcia przez wykonawcę umowy z podmiotem (cesjonariuszem – podwykonawcą), na rzecz którego podmiot dotychczas dysponujący wierzytelnością (cedent – wykonawca) przenosi swoje uprawnienie.

3. Kwestia zgody zamawiającego na przelew wierzytelności przysługującej wykonawcy

Zasadniczo, przelew wierzytelności przysługującej wykonawcy z tytułu wynagrodzenia za zrealizowane dostawy, usługi lub roboty budowlane, dokonuje się bez udziału dłużnika (zamawiającego), tj. bez jego zgody.

¹ Por. wyrok Sądu Najwyższego 5 września 2001 r., sygn. CKN 379/00, Legalis nr 272268.

Jednakże, zgodnie z zasadą swobody umów, brak jest przeszkód dla uzależnienia skuteczności przelewu takiej wierzytelności od wyrażenia zgody przez dłużnika (zamawiającego), co w świetle zasady przejrzystości postępowania o udzielenie zamówienia publicznego winno znaleźć wyraz w projektowanych postanowieniach umowy w sprawie zamówienia publicznego, czy też w treści innych dokumentów zamówienia. W świetle art. 509 § 1 KC w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy Pzp, przelew wierzytelności może bowiem zostać wyłączony w umowie w sprawie zamówienia publicznego stosownym zastrzeżeniem.

4. Przelew wierzytelności na rzecz podwykonawcy a treść dokumentów zamówienia

Mając na uwadze powyższe, w sytuacji w której w dokumentach zamówienia zamawiający:

(-) nie wyłączy przelewu wierzytelności z tytułu wynagrodzenia przysługującego wykonawcy z tytułu zrealizowanych dostaw, usług lub robót budowlanych na podstawie umowy w sprawie zamówienia publicznego albo

(-) nie ograniczy możliwości dokonania przelewu takiej wierzytelności na rzecz podwykonawcy albo

(-) nie wprowadzi żadnych postanowień dotyczących przelewu takiej wierzytelności,

należy uznać, że przelew takiej wierzytelności na rzecz podwykonawcy, jest dopuszczalny.

5. Skutki zawiadomienia zamawiającego o przelewie

Dostrzeżenia wymagają, że zgodnie z art. 512 KC, dopóki zbywca nie zawiadomił dłużnika o przelewie, spełnienie świadczenia do rąk poprzedniego wierzyciela ma skutek względem nabywcy, chyba że w chwili spełnienia świadczenia dłużnik wiedział o przelewie. Przepis ten stosuje się odpowiednio do innych czynności prawnych dokonanych między dłużnikiem a poprzednim wierzycielem.

Innymi słowy, powyższy przepis wprowadza regułę, zgodnie z którą cedent (wykonawca) zobowiązany jest zawiadomić dłużnika (zamawiającego) o dokonany przelewie, w przeciwnym wypadku dłużnik (zamawiający) pozostający w uzasadnionym przeświadczeniu o tym, że wierzycielem jest cedent (wykonawca), spełniając świadczenie na jego rzecz doprowadza do wygaszenia swojego długu. Regulacja ta dotyczy również innych czynności prawnych dokonanych między dłużnikiem (zamawiającym) i cedentem (wykonawcą).

6. Podsumowanie

I. Dopuszczalność i ważność umowy przelewu wierzytelności przysługującej wykonawcy zamówienia publicznego z tytułu wynagrodzenia za zrealizowane dostawy, usługi lub roboty budowlane winna być oceniana pod kątem zapisów umowy w sprawie zamówienia publicznego oraz wypełnienia przesłanek zawartych w KC.

II. Właściwość zobowiązania wynikająca z umowy w sprawie zamówienia publicznego nie wyłącza zastosowania przelewu takiej wierzytelności, gdyż w obrębie zamówień publicznych przelew nie prowadzi do zmiany istoty świadczenia czy też do udzielenia nowego zamówienia.

III. Mimo że zasadniczo przelew wierzytelności przysługującej wykonawcy wynagrodzenia za zrealizowane dostawy, usługi lub roboty budowlane dokonuje się bez udziału zamawiającego, tj. bez jego zgody, brak jest przeszkód dla uzależnienia skuteczności przelewu takiej wierzytelności od wyrażenia zgody przez zamawiającego.

IV. Wykonawca zobowiązany jest zawiadomić zamawiającego o dokonanym przelewie, w przeciwnym wypadku zamawiający pozostający w uzasadnionym przeświadczeniu o tym, że wierzycielem jest wykonawca, spełniając świadczenie na jego rzecz doprowadza do wygaszenia swojego długu.